

Bitori-etxe (Bitotxe)

IRASTORTZA MURUA familia

BITOTXE Olaeta auzoko baserria da. Bere inguruko parajeen artean daude *Atariko soro*, *Muñoa*, *Arrualde*, *Muertza-zelaia*... 1930ean erosi zuten etxea hamalau mila pezetan eta 1972an obrak egin zituzten, sukaldea, gelak eta ukuilua berrituz.

Auzorako kaminoa 1970ean egin zuten, eta baita etxerainokoa ere. Herriraino hiru ordu laurden inguruko bidea dago oinez. Eskolara ere joaten ziren, hiru ordu laurdeneko bidean, aurrena *Bentaberrira* eta handik Zaldibira, baina ez beti gogo handiz eta horregatik, bidea luzatu ere egiten zuten.

1952ko otsailaren 16an ezkondu ziren Ramon Irastortza eta Juliana Etxabe. Juliana *Konportatik* etorri zen. *Joxepane* ostatuan egin zuten otordua eta bidaia Pilarika-ra, Zaragozara. Bidaiaaren amaieran, Ordiziara etorri eta *Bitotxeraino* oinez etorri ziren linternarekin argi eginez, *Bentaberitik* gora. Ezkondu zirenean *Bitotxen* gurasoetako bat etxean bizi zen, eta baita bi anaia-arreba ere.

Baserritik atera dute bizimodua, eta behiak eta idiak zituzten etxean, hamar buru. Gazta eta txekorak ere saltzen zituzten. Baratzta etxerako erabili izan dute, artoa, patata eta babarruna bertan eginez. Hala ere, fabrikari lan egin ohi zuen 1958az geroztik Ramonek (*Zentralean*). Lanera oinez joaten zen, ordu beteko bidea eginez. Beheko kanala zaintzen zuen eta zenbait egunetan gau eta egun aritzen zen lanean, seme-alaben laguntzarekin garbiketa lanak egiten, eta semea segidan joaten zen eskolara.

ZALDIBIREN HISTORIAKO PRINTZA BAT

Baserri honen izenaren nondik norakoak garrantzi handia izan dezake Zaldibiko historia argitzeko. Bertakoek diotenez, Zaldibiko hirugarren etxeetako bat omen da. Garai batean hortik omen zen pasoa Ataun-Lazkaotik (*Amundaraindik*) Txindoki barrenetik Nafarroara. Eta *Bitotxeren* gain aldean ba omen zen ermita bat. Aitona Martin Iñasiok esaten omen zuen Victoria izena aspaldian irabazitako borroka batetik datorrela, eta gainera emakumeek irabazi omen zuten burruntziekin eta horrela geratu omen zitzaion izena. Emakumeen borrokaren gaia ere nahiko esanguratsua da, kontuan hartuta, badea *Bitotxetik Bentaberrira* bidean *Emakuma* baserria ere. Gai hau azterkizun dago.

Kontuan hartu behar da Zaldibi Nafar erresumako parte zela, Gipuzkoa Gaztelako erresumak hartu aurretik, eta Auza-Gaztelu zela nafar erresumaren gotorlekuetako bat.

Baserriaren arrastoa idatzietan

Bitotxe agertzen da 1783-12-17an, Francisco Antonio de Echaveren aurrean, Enerio eta Aralarko sailen erabileraz bitartekari bati emandako botere-emaielen artean. Bere izena *Bitori-etxe* da, eta hala ageri da eskritura horretan *Bitori-echea*. Bi ordezkari agertzen direnez, gerta liteke bi etxe-bizitza izatea orduan.

IRASTORTZA MURUA familia. 1940

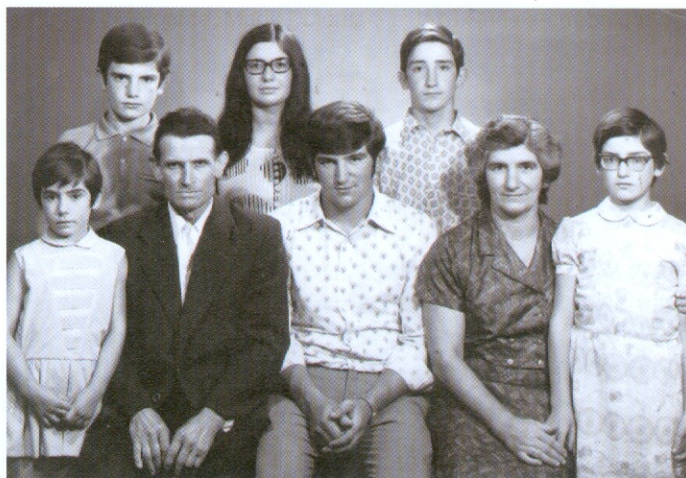
Manuel Antonio (aitona), Ana Antonia (amona),
Bixenta Irastortza (ama), Teodoro Uria (aita) /
Joxe Uria, Bernardo Uria, Maria Uria eta Ramon Irastortza.

IRASTORTZA MURUA familia
Bixenta, Anttoni eta Prantxika.

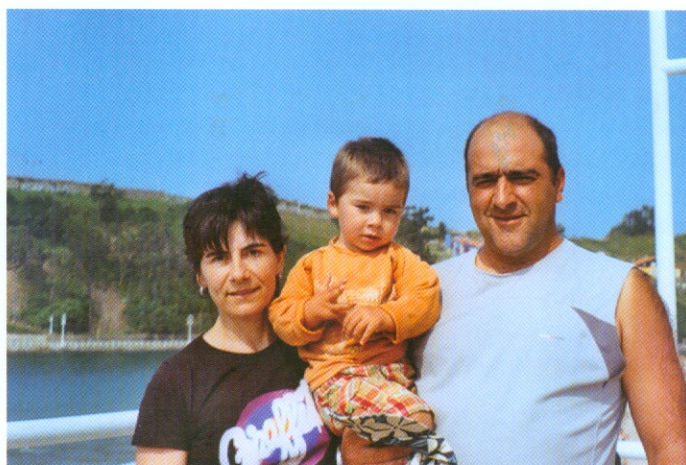

IRASTORTZA ETXABE familia
Juliana Etxabe eta Ramon Irastortza.

IRASTORTZA ETXABE familia, 1970

Joxe Antonio, Iñaxi, Bernardo /
Anttoni, Ramon (aita), Pello,
Juliana (ama) eta Begoña.

ALBISU IRASTORZA familia
Anttoni, Ibai eta Joxe Mari Albisu.